

Stockholm 30 mars 2016

Dnr: KVA/2016/352/76

Elisabeth Rachlew
Ordförande, Energiutskottet
Mobil: +46 73 924 71 60
E-post: erk@kth.se

Miljö- och energidepartementet

Yttrande om remissen ”Underlag inför beslut om riktlinjer för forskning och innovation på energiområdet för perioden 2017-2020”, (Dnr: M2015/04264/Ee)

Energimyndighetens redovisning består av en huvudrapport, en bilaga med utdrag ur en kommande rapport, samt sex stycken s.k. UP-rapporter med strategi och mål för sex olika temaområden: Helhetssyn är nyckeln. Strategi för forskning och innovation på energiområdet 2017–2020.

Kungl. Vetenskapsakademien (KVA), som beretts tillfälle att yttra sig över Statens Energimyndighets ”Underlag inför beslut om riktlinjer för forskning och innovation på energiområdet för perioden 2017-2020” får med anledning härav anföra följande synpunkter:

Motsvarande underlag från Energimyndigheten 2012 som KVA ingav yttrande över i maj 2012 (Dnr KVA/2012/393/76) betonade att fem områden borde prioriteras under 2012-2017:

- 1) fossiloberoende fordonsflotta,
- 2) kraftsystem som klarar förnybar elproduktion,
- 3) energieffektivisering i bebyggelsen,
- 4) ökad användning av bioenergi,
- 5) energieffektivisering inom industrin.

I det nya nu föreliggande underlaget framförs fem utmaningar:

- 1) att skapa ett helt förnybart energisystem,
- 2) att säkerställa flexibelt och robust energisystem,
- 3) att skapa resurseffektivt samhälle,
- 4) att öka insatser för innovationer för jobb och klimat,
- 5) att möjliggöra samspel i energiområdet.

Dessa utmaningar ska angripas med insatser inom transportsystemet, inom bioenergi, inom byggnader i energisystemet, inom elproduktion och elsystem, inom industri, inom hållbart samhälle, inom affärsutveckling och kommersialisering och inom internationella samarbeten. Och med detta motiveras en begäran om ett ökat anslag från ca 1,3 miljarder per år till 1,76 miljarder per år. Underlaget för denna äskade anslagshöjning är magert och myndighetens ansvarsområde och instruktion bör i stället utredas.

Materialet (Helhetssyn är nyckeln, 71 sidor, samt de sex UP rapporterna om ca 30 sidor vardera) kunde ha komprimerats till en mer strukturerad skrivelse som visar vad det ökade anslaget ska användas till.

Vi har redan i vårt remissvar 2012 påpekat det som anmärkningsvärt att kärnkraften inte inkluderas i Energimyndighetens analyser. Detta påpekande måste tyvärr upprepas även för det nya underlag som Energimyndigheten nu presenterat. I rapporten "Helhetssyn är nyckeln" hänvisas både till IEA och EU utan att påpeka att från dessa uttalas klart att kärnkraften har en fortsatt plats inom energisystemet (inom EU handhas detta av Euratom). Vid beskrivningen av de nordiska länderna finns ej Finland med (där byggs ny kärnkraft). I stället påpekas att Danmark snart uppnår 61% av eltillförseln från vind. Dansk elenergiförsörjning baseras huvudsakligen på fossila bränslen och elimport. Dessutom beskrivs resultat från Tyskland enbart med att andel förnybar el ökat och att antalet arbetstillfällen inom energisektorn ökat. I sammanhanget bör nämnas att utsläppen från den fossilbaserade elproduktionen också har ökat och att behovet av utökad internationell och nationell distribution av el är akut. Energimyndighetens underlag är bristfälligt och reflekterar inte alls en "väl genomtänkt, öppen och välorganiserad strategiprocess" som myndigheten själv definierar sitt eget arbete som (sid 12).

Som första utmaning anger myndigheten "att skapa ett helt förnybart energisystem". Om målet är att minska påverkan på klimatet bör fossilfritt energisystem vara huvudmålet - och här ligger Sverige redan i topp bland Europas länder med mycket låga CO₂-utsläpp. Ett problem som inte diskuteras inom ramen för "ett helt förnybart energisystem" är att övergången till elproduktion från sol- och vindkraft tär på de grundämnen (t.ex. de sällsynta jordarterna) vars förekomst i många fall är ytterst begränsad. Energimyndighetens vision "Helhetssyn är nyckeln" saknar de vidare perspektiv som borde vara utgångspunkt när det gäller omvandlingen av våra energisystem.

Avsnitt 2.5 "Det är bråttom för klimatets skull" avslutas med att "elförsörjningen behöver utvecklas för att minska beroendet av kärnkraft och vattenkraft och därmed öka försörjningstryggheten". Detta är enda slutsatsen från myndigheten om våra två huvudproducenter av fossilfri el, ett anmärkningsvärt uttalande.

Vi är överens med Energimyndigheten att allmänna energisystemstudier är ett område som bör prioriteras. För detta område har Kontigo (som utvärderat resultaten av myndighetens insatser) påpekat att forskningen i stor utsträckning finansieras av Energimyndigheten för att producera resultat som myndigheten själv har nytta av. Och med slutsatsen "den är koncentrerad till områden med relativt låg internationell forskningsrelevans, vilket leder till en citeringsfrekvens för dessa forskare som är lägre än vad som kunnat förväntas". I myndighetens "Helhetssyn är nyckeln" och i UP-

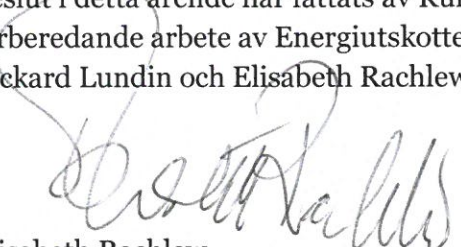

rapporten "Allmänna energisystemstudier" saknas idéer om hur bra internationell forskning och dess resultat kan ligga till grund för omdaning av elsystemet. Vi föreslår ett fördjupat internationellt forskningssamarbete med länder som är framstående inom området (t.ex. Schweiz, Tyskland).

Bland de nio temaområden som myndigheten lyfter fram för att möta de fem utmaningarna nämns ganska opreciserat industri, hållbart samhälle och affärsutveckling och kommersialisering som tre separata temaområden. Myndigheten borde koncentrera en insats mot de ekonomiska frågeställningarna för det framtida energisystemet. En huvudpunkt i de energisystemstudier som görs är just hur de ekonomiska ramarna kan leda till bättre energisystem. Energimyndighetens rapport "Helhetssyn är nyckeln" påpekar att systemstudier är väsentligt men har inga konkreta förslag utan pekar istället på att myndigheten vill ha ett större anslag och större ansvar och samordning gentemot regeringskansliet och gentemot andra finansiärer inom energisektorn.

Sammanfattningsvis anser Energiutskottet att Energimyndighetens ålägganden och ansvarsområden blir föremål för en grundlig översyn. En statlig organisation med namnet Energimyndigheten borde naturligtvis ha ett övergripande objektiva ansvar för landets energiförsörjning och inte ha som särskilt uppdrag att företräda särintressen som vindkraftsindustrin (§2.10, Förordningen).

Beslut i detta ärende har fattats av Kungl. Vetenskapsakademiens Energiutskott efter förberedande arbete av Energiutskottets ledamöter Harry Frank, Dick Hedberg, Rickard Lundin och Elisabeth Rachlew.

Elisabeth Rachlew
Ordförande, Energiutskottet